

Pradžia>Jūsų teisės>Nepilnamečių teisės teismo procesuose

Nepilnamečių teisės teismo procesuose

Bulgarija

1. Vaiko veiksnumas

Bulgarijoje minimalus amžius, nuo kurio taikoma baudžiamoji atsakomybė, yra 14 metų. Visose bylose minimalus amžius, nuo kurio ieškovas gali savarankiškai iškelti bylą teisme, yra 14 metų.

2. Galimybė dalyvauti pritaikytame procese

Bendrieji teismai nesispecializuoja vaikų justicijos srityje. Teismuose, kuriuose pakanka darbuotojų atsitiktinio bylų paskirstymo principui užtikrinti, teisėjai paskiriami į civilinį ir baudžiamąjį skyrių ir nagrinėja tik atitinkamas bylas. Skyriai gali būti steigiami apygardų ir apylinkių teismuose, o teisėjai į juos paskiriami teismo administracinio vadovo nuožiūra.

Bulgarijos teisės aktuose nustatyta teisinė termino „vaikas“ apibrėžtis. Taip pat nustatytas minimalaus amžiaus reikalavimas, kad būtų galima taikyti baudžiamąją atsakomybę, o bausmių nepilnamečiams skyrimas reglamentuojamas pagal specialias taisykles. Kaip apibrėžta Vaiko apsaugos įstatyme, „vaikas yra bet kuris fizinis asmuo, nesulaukęs 18 metų“.

Nepilnamečiai skirstomi į dvi grupes – nuo 14 iki 16 metų ir nuo 16 iki 18 metų. Jų baudžiamoji atsakomybė yra švelnesnė, palyginti su suaugusiųjų baudžiamąja atsakomybe, 16–18 metų amžiaus kategorijose švelninančios aplinkybės yra mažesnės.

16 metų sulaukę nepilnamečiai gali būti traukiami administracinėn atsakomybėn pagal Administracinių teisės pažeidimų ir baudų įstatymą ir pagal specialiuosius teisės aktus, pvz., Kovos su nepilnamečių chuliganizmu potvarkį.

3. Platus pobūdžio aspektai

Visos atitinkamos organizacijos turi koordinuoti savo veiklą, kad galėtų visapusiškai suprasti vaikus. Vaiko apsaugos įstatymu reglamentuojamos vaiko apsaugos įstaigų, kurios yra Valstybinė vaiko apsaugos agentūra, vietos lygmens socialinės pagalbos direktoratai vietiniu lygmeniu, darbo ir socialinės politikos ministras, vidaus reikalų ministras, švietimo ir mokslo ministras, teisingumo ministras, užsienio reikalų ministras, kultūros ministras, sveikatos apsaugos ministras ir savivaldybių merai, kompetencijos.

4. Specialistų mokymas

Teisminiame procese dalyvaujantys specialistai turi būti kvalifikuoti ir turintys didelę patirtį, ypač darbo su vaikais. Jokių teisinio mokymo reikalavimų nėra, tačiau beveik visi specialistai lanko kvalifikacinius kursus ir mokymus, suteikiančius jiems specifinių įgūdžių.

Kita vertus, socialiniai darbuotojai ir policininkai dalyvauja įvairiuose tyrimuose, seminaruose ir susitikimuose, kuriuos rengia valstybinės institucijos, nevyriausybines organizacijos ir kt. Socialinės pagalbos agentūra, kaip pagrindinė vyriausybė institucija, atsakinga už vaiko apsaugos politikos įgyvendinimą, vietos lygmeniu organizuoja daug mokymų, kuriais siekiama gerinti jos pareigūnų – socialinių darbuotojų – kvalifikaciją.

5. Vaiko interesai

Vadovaujantis Vaiko teisių apsaugos įstatymu, vienas iš pagrindinių apsaugos principų yra vaiko interesų užtikrinimas. Vaiko interesai yra pagrindinis principas, pagal kurį vaikai įtraukiami į teisinius procesus. Nacionaliniai teisės aktai suteikia vaikams galimybę aktyviai dalyvauti, pareikšti nuomonę ir prisidėti priimant sprendimus.

6. Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

Vaiko teisių apsaugos įstatyme numatyta, kad vaikas turi teisę į teisinę pagalbą ir teikti apeliacinius skundus visose bylose, turinčiose įtakos jo teisėms ar interesams.

Neveiksnūs vaikai skundus ir teises apeliacijas gali teikti per savo tėvus ar teisėtus atstovus, kurie naudojami jų teisėmis jų vardu. Teisės aktai suteikia galimybę šiems atstovams priimti sprendimus ir taip užtikrinti vaiko interesus. Jei vaikas yra auka, kuri nusprendžia netraukti kaltinamojo baudžiamojon atsakomybėn, prokuroras gali tai padaryti jos vardu, pradėdamas ikiteisminį tyrimą.

Specialių taisyklių dėl teisinės pagalbos vaikams nėra. Taikomos bendros Teisinės pagalbos įstatymo taisyklės.

7. Tolesni veiksmai

Teisingumo ministerija, dalyvaujant plačiam suinteresuotųjų subjektų ratui, parengė naują įstatymą dėl nepilnamečių nušalinimo nuo baudžiamųjų bylų ir drausminių priemonių nepilnamečiams taikymo. Įstatymo projekto tikslas – skatinti teisėtą įstatymus pažeidusių nepilnamečių elgesį ir užtikrinti pagalbą jų integracijai į visuomenę nustatant drausmines priemones bei jų įtraukimui į atitinkamas švietimo programas. Laikantis tarptautinių standartų ir geriausios praktikos, šiuo siūlomu įstatymu reglamentuojama nauja priemonių sistema, skirta užtikrinti neteisėtai pasielgusių nepilnamečių antrinių ir pakartotinių nusikalstamų veikų prevenciją.

Esminis siūlomų teisės aktų pakeitimų elementas yra numatoma tarpininkavimo galimybė. Tai leis taikyti atkuriamąjį teisingumą netaikant nepilnamečiams baudžiamųjų bylų, kad būtų pašalinta dėl neteisėto elgesio padaryta žala, ir kiek įmanoma atkuriant nusikaltėlio, aukos ir visuomenės santykius.

8. Šeimos gyvenimas

Bulgarijos įvaikinimo teisės aktai buvo peržiūrėti ratifikavus Konvenciją dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje (Hagos konvencija). Atlikus pakeitimus įvaikinimų ir įtėvių įtraukimas į specialius registrus nustatytas kaip visiško įvaikinimo priėmimo sąlyga. Numatyta šios taisyklės išimtis – kai vaiką įsivaikina sutuoktinis arba anūką ar anūkė įsivaikina senelis ir močiutė.

Bulgarijos teisės aktuose nustatyta, kad įvaikinimas gali būti „visiškas“ arba „paprastas“:

Visiško įvaikinimo atveju tarp įvaikinto vaiko ir jo palikuonių iš vienos pusės ir įtėvio ar įmotės ir jo (jos) giminaičių iš kitos pusės atsiranda tokios teisės ir pareigos kaip ir tarp giminaičių pagal kilmę, o teisės ir pareigos tarp įvaikinto vaiko ir jo palikuonių teisės bei jų giminaičių pagal kilmę nutraukiamos.

Paprasto įvaikinimo atveju tokios pat teisės ir pareigos kaip ir tarp giminaičių pagal kilmę galioja tik tarp įvaikinto vaiko ir jo palikuonių iš vienos pusės ir įtėvio ar įmotės iš kitos pusės, o teisės ir pareigos tarp įvaikinto vaiko ir jo palikuonių ir jų giminaičių pagal kilmę išlieka. Tėvų teisės ir pareigos perduodamos įtėviui ar įmotei.

Vaikui palanki teisena Bulgarijoje (324 Kb)

Paskutinis naujinimas: 05/10/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisių įsipareigojimų už

šiam dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.